

Monumentnummer*: 531937

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 23 januari 2015
Kadaster deel/nr 82954/128

Woonplaats* Zaltbommel
Gemeente* Zaltbommel
Provincie* Gelderland

Locatiennaam Zaltbommel
Locatieomschrijving Tussenstelling aan de Nieuwendijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Brakel	M			459
Brakel	N			624
Brakel	M			969
Brakel	N			1247
Brakel	N			621
Brakel	N			625

*Omschrijving***

Cluster 78.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

SLUIS (Nieuwendijk n), van oudsher bekend als de Binnensluis, als waterbouwkundig onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, met als functie het inunderen en afdammen van een inundatiekom aan de noordzijde van de Maasdijk. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluizen, stuwen en kanalen, waarmee het noodzakelijke peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Er werden vele verschillende

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

typen sluisen toegepast, afhankelijk van de plaats waar ze in het systeem functioneerden. Soms werden reeds bestaande scheepvaart-, uitwaterings- of keersluizen gebruikt, maar ook zijn er vele nieuwe gebouwd of bestaande (sterk) aangepast. De als duiker uitgevoerde sluis bevindt zich in de Nieuwendijk, ongeveer 25 meter ten zuiden van huisnummer 55, met enige tientallen meters verderop naar het zuiden een tweede sluisje in deze dijk. Deuren (onder meer) vernieuwd in het begin van de 20ste eeuw. De sluis is in 2010 ingrijpend gerestaureerd. Ongeveer 500 m naar het zuidwesten bevinden zich nog twee functioneel verwante objecten, namelijk een (duiker)sluisje en een duiker.

Omschrijving

Als duiker uitgevoerde SLUIS (Nieuwendijk n) (Binnensluis), mogelijk aangelegd of aangepast rond 1850 en bestaande uit een eenvoudige, ongeveer van west naar oost gerichte, boogvormig gesloten, gemetselde koker (wijd ca. 4 m) onder de Nieuwendijk. Aan de westzijde voorzien van twee kwartrond gemetselde, met natuurstenen platen gedekte hoofden, met daarin schotbalkspinningen en over de sluis ijzeren voorzieningen ten behoeve van de schotbalken. In de koker mogelijk naar het westen kerende puntdeuren. Op het noordelijke hoofd een bewaard gebleven davit. Aan de oostzijde een front met ter weerszijden schuin aflopende vleugelmuren; metselwerk voorzien van vlechtingen.

Waardering

De SLUIS (Nieuwendijk n) (Binnensluis) in de Nieuwendijk, circa 25 meter ten zuiden van huisnummer 55, is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde bebouwing, die gebaseerd is op het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw).

Het betreft hier een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van historische waterbouwkunde.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is mede dankzij restauratie vrijwel gaaf bewaard omdat hoofdvorm, bouwkundige detaillering goed herkenbaar zijn gebleven.

* Het onderdeel is tamelijk representatief (karakteristiek) omdat het als in combinatie met een drietal nabije en vergelijkbare elementen een beeld geeft van de complexiteit van inundatiesystemen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument